

BAPTIȘTII ȘI LUPTA PENTRU LIBERTATE
RELIGIOASĂ DUPĂ MAREA UNIRE DIN 1918.
STUDIU DE CAZ: MEMORIUL ADRESAT
REGELUI FERDINAND I ÎN ANUL 1923

Prof. dr. Marius SILVEȘAN

*CNM „George Enescu” București
marius.silvesan@yahoo.com*

Abstract: Baptists and the Struggle for Religious Freedom after the Great Union of 1918. Case Study: Memorandum Addressed to King Ferdinand I in 1923

The present study is intended to be a brief analysis of the issue of human dignity in connection with religious freedom regarding what we call today religious minorities in the period after 1918. In our scientific endeavor, we propose to analyze the issue of respecting religious rights and freedoms regarding at the Baptist confession reflected in a memorandum addressed to King Ferdinand I in 1923 by the Union of Baptist Communities in Romania.

Keywords: Baptist Union, Religious freedom, King Ferdinand I of Romania, Romania, Baptist Church, Great Romania, Human dignity

Anul 1918 a reprezentat nu numai sfârșitul primei conflagrații mondiale, una în care au murit 10 milioane de oameni, inclusiv credincioși bapțiști de etnie română, dar și reunirea românilor pentru prima dată în cadrul unui stat național unitar. Acest fapt a adus laolaltă nu numai pe românii din provinciile istorice, ci și pe cei care aveau alte confesiuni religioase. Această situație a adus cu sine și o serie de provocări, inclusiv în domeniul religios datorită faptului că pe lângă confesiunea ortodoxă, care era majoritară, avem un număr considerabil de cetățeni care au și alte confesiuni. Ponderea cea mai mare era deținută de Biserica Ortodoxă Română, urmată de Biserica Română Unită cu Roma sau Biserica Greco-Catolică și Biserica Romano-Catolică. Alături de acestea avem și

unele confesiuni minoritare, precum cea baptistă căreia, deși i s-a promis recunoașterea drepturilor și libertăților religioase avute anterior, acest fapt a rămas neconcretizat. Astfel că în România Mare putem vorbi și de diversitate religioasă, aspect care a adus provocări pentru autoritățile române. Indubitabil că libertatea națională „a fost un câștig și pentru bap-tiștii români, conferită ca urmare a apartenenței lor la «națiunea fonda-toare de stat» (potrivit unei afirmații din epocă), dar libertatea religioasă a fost sincopată, fragmentată mai degrabă un deziderat pe termen lung”¹.

Pornind de la aceste aspecte, studiul de față se dorește a fi o scur-tă analiză a problematicii demnității umane în conexiune cu libertatea religioasă cu privire la minoritățile religioase după anul 1918. În cadrul demersului nostru științific ne propunem să analizăm problematica respectării drepturilor și libertăților religioase referitoare la confesiu-ne creștină baptistă, reflectată în cadrul unui memoriu adresat regelui Ferdinand I în anul 1923 de către Uniunea Comunităților Baptiste din România. De menționat faptul că după Unirea din 1918 cadrul politic și identitar² a suferit schimbări importante reflectate și în plan religios – după cum remarcă și Teodor-Ioan Colda: „la începutul anilor '20 bap-tiștii din România, și nu doar ei, se vor confrunta cu o persecuție odioasă, deși România adoptă în anul 1923 una dintre cele mai moderne și libera-le constituții la vremea respectivă prin care se garanta libertate atât din punct de vedere etnic, cât și religios.”³

În ceea ce privește dorința de libertate a credincioșilor bap-tiști re-dăm cuvintele filosofului englez John Locke, care scria: „Bap-tiștii au fost primii care au propus lumii libertatea religioasă deplină; libertatea ade-vărată și dreaptă, libertatea egală și imparțială”. Mai mult, bap-tiștii consi-deră că libertatea religioasă „este acordată de Dumnezeu Însuși.”⁴ Este de

1 Dorin DOBRINCU, „Sub puterea Cezarului: o istorie politică a evanghelicilor din România (a doua jumătate a secolului al XIX-lea – 1989)” în Dorin DOBRINCU, Dănuț MĂNĂSTIREANU (coordonatori), *Omul evanghelic: o explorare a comunității protestante românești*, Polirom, Iași, 2018, p. 91.

2 „O analiză a legislației minorităților integrate în România în baza prevederilor tratatelor internaționale (1919-1920)”, disponibil online la adresa <https://www.punctulcritic.ro/o-analiza-a-legislatiei-minoritatilor-integrate-in-romania-in-baza-prevederilor-tratatelor-internationale-1919%E2%80%911920.html> (accesat iulie 2019)

3 Teodor-Ioan COLDA, „Bap-tiștii din România, victime ale discursului naționalist după Marea Unire de la 1918 și susținătorii discursului naționalist un secol mai târziu,” *Jurnalul Libertății de Conștiință*, 6.1, Iarsic, Les Arcs, 2018, p. 464.

4 Teodor I. COLDA, „Proselytism and other ‘isms’ in the Context of Social Security in Present Day Romania,” *Jurnalul Libertății de Conștiință*, 4 (Supliment), Iarsic, Les Arcs, 2016, p. 22.

menționat faptul ca avem o legătura indiscutabila între demnitatea umană și libertatea religioasă în sensul că aceasta din urmă este o componentă a celei dintâi. Astfel, este corect să vorbim de faptul ca demnitatea umană are printre componentele sale și libertatea religioasă.

Astfel, în ceea ce-i privește pe evanghelicii din România, „anii 1918-1944 au stat sub semnul eforturilor de afirmare și supraviețuire confesională, organizatorică, administrativă”⁵. Acestea s-au putut manifesta și în contextul în care la 9 decembrie 1919 România a semnat la Paris Tratatul minorităților care prevedea că toți locuitorii României, indiferent de naționalitate, limbă, religie, rasă se bucură de drepturi și libertăți cetățenești. Totodată, acum avem și o renaștere a sentimentului religios.

Pentru credincioșii baptiști schimbările politice și sociale vor duce la reunirea acestora într-un organism reprezentativ la nivelul întregii țări, Uniunea Comunităților Baptiste Române și adoptarea în anul 1920 a Statutului Organic al Comunităților Baptiste Române din România Mare. În acest context trebuie precizat faptul că baptiștii au avut ca organizare instituțională biserica locală, comunitatea și Uniunea Baptistă ca instituție de reprezentare. În paralel cu organizarea internă, în planul relațiilor cu statul baptiștii se vor confrunta în anii '20 cu persecuții⁶ din partea autorităților civile și religioase, cu precădere din partea clerului ortodox care s-a folosit de forța statului pentru a-i înlătura sau reduce la tăcere pe cei considerați concurenți. Teodor-Ioan Colda observă că „în contextul revenirii la normalitate după Primul Război Mondial și adaptarea la noua situație după Unirea de la 1918 s-a creat posibilitatea declanșării unor mașinațiuni politico-religioase, care să favorizeze poziția Bisericii Ortodoxe din România în detrimentul cultelor minoritare, numite străine.”⁷ Situația baptiștilor de atunci era prezentată în cadrul unui raport al Alianței Mondiale Baptiste întocmit la 20 iunie 1920. În

5 Dorin DOBRINCU, „Sub puterea Cezarului ...”, în loc. cit., p. 41.

6 Teodor-Ioan COLDA, „Baptiștii din România după Marea Unire de la 1918, între entuziasmul realizării idealului național și tragediile persecuției religioase” în Marius Oanță (coord.), *Studii de istorie ecleziastică*, Editura Sitech, Craiova, 2018, p. 122. Vezi și Marius SILVEȘAN, Baptiștii din România între regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II – lea și regimul de democrație populară” în Marius Oanță (coord.), *Studii de istorie ecleziastică*, Editura Sitech, Craiova, 2018, pp.137-144.

7 Teodor-Ioan COLDA, „Contribuția pastorului baptist Constantin Adorian în obținerea libertății religioase pentru baptiștii din România după Marea Unire de la 1918” în dr. Nelu BURCEA, dr. Ioan-Gheorghe ROTARU, lect. univ. dr. Iremia RUSU (coordonatori), *Libertatea religioasă mereu în actualitate*, Editura Universitară, București, 2012, p. 195.

acest raport se menționau următoarele aspecte privind persecuția la adresa bapțiștilor: „a. Casele de rugăciune sunt închise; credincioșilor li se îngăduie numai două ore pe duminică să se adune la casele de rugăciune; b. Autoritățile locale și jandarmii se amestecă și conturbă serviciile divine; c. Conducătorii și predicatorii sunt bătuți atât de tare încât zac bolnavi după aceea zile în șir; d. Mulți dintre pastori sunt arestați; e. Confiscarea Bibliilor și cărților de cântări; f. Judecarea mai multor cazuri la Curtea Marțială; Persecutarea soldaților bapțiști în armată; h. Confiscarea de proprietăți destinate a fi case de rugăciune”⁸. Este evident faptul că problemele aduse înaintea regelui nu erau noi și nici nu au fost rezolvate prin intermediul legislației religioase.

Existența unei legislații restrictive este evidențiată și de Ordinul Nr.32590/1921 semnat de Ministrul Cultelor, Octavian Goga, prin care „exercițiul cultului bapțist și adventist este liber”⁹. Acesta este contextul în care a fost redactat memoriul către Regelui Ferdinand I (1914-1927), fapt care s-a petrecut cu o lună înainte de promulgarea Constituției României din 29 martie 1923, care avea și prevederi referitoare la cultele religioase:

Art. 5. Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi. [...]

Art. 7. Deosebirea de credințe religioase și confesiuni, de origine etnică și de limbă, nu constituie în România o piedică spre a dobândi drepturile civile și politice și a le exercita. [...]

Art. 8. Nu se admite în stat nicio deosebire de naștere sau de clase sociale. Toți românii, fără deosebire etnică, de limbă sau de religie, sunt egali înaintea legii și datori a contribui fără deosebire la dările și sarcinile publice¹⁰.

Un alt articol care avea prevederi referitoare la domeniul religios era articolul 22 care condiționa garantarea libertății religioase pentru

8 Iosif ȚON, „Prigoana religioasă între anii 19120-1944” în *Libertatea religioasă : contribuția istorică a bapțiștilor la dezvoltarea acestui concept*, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 1995, p. 103.

9 Alexa POPOVICI, *Istoria bapțiștilor din România: 1856-1989*, ediția a 2-a revizuită, Editura Făclia Oradea, Editura Universității Emanuel Oradea, 2007, p. 359.

10 *Monitorul oficial din Regatul României*, nr. 282, joi, 29 martie 1923, p. 13316; Ioan MURARU, Gheorghe IANCU s.a. (ed.), *Constituțiile Române. Texte. Note. Prezentare comparativă*, Regia autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1993, pp. 74-75; Teodor – Ioan COLDA, „Bapțiștii din România după Marea Unire de la 1918”, în loc. cit., p. 122.

organizațiile religioase de neafectarea ordinii publice, a bunelor moravuri și a legilor statului¹¹, o formulare ambiguă care lăsa loc la interpretări. O analiză succintă a cadrului legislativ relevă faptul că prin intermediul Constituției România se angajase pe drumul reformelor și cu toate acestea nu și-a respectat angajamentele externe și nici cele interne, ceea ce relevă o diferență între discursul oficial și realitatea vieții religioase. De asemenea, este un fapt cunoscut că anumite limitări au fost introduse chiar prin intermediul unor decrete și decizii cu rol de a reglementa și restrânge manifestările religioase ale cultului baptist. Această stare de lucruri determină o serie de intervenții din partea Alianței Mondiale Baptiste prin intermediul lui J. H. Rushbrooke¹², dar și a altora, precum și din partea bapțiștilor români. Au fost întâlniri, petiții, audiențe la autoritățile române din țară sau Occident, dar și la regele Ferdinand I, precum memoriul prezentat aici.

Uniunea Comunităților Baptiste din România

Biroul:

Arad, Strada Blanduziei No. 4

-o-

No. 3/1829.U

Majestate¹³,

Confesiunea baptistă din România, după suferințele de opt ani de zile pe cari le-a îndurat prin impunerea pe băncile Corpurilor Constituitoare a noului proiect de lege a cultelor minoritare, a primit o nouă lovitură fiind ștearsă din rândul confesiunilor recunoscute în stat, prin care fapt se suprimă dreptul unei confesiuni, care cuprinde în sine mai mult de 185000 (cu copii împreună) suflete. Pentru aceasta poporul baptist vine înaintea Tronului Majestății Voastre implorându-vă ajutor și dreptate, pentru a obține drepturile sale avute asigurate prin legile anterioare.

11 Dorin DOBRINCU, „Sub puterea Cezarului ...”, în loc. cit., p. 90.

12 James Henry Rushbrooke, lider baptist englez, implicat activ în acțiunile Alianței Mondiale Baptiste de apărare a drepturilor și libertăților religioase, a fost preocupat de soarta bapțiștilor din România. Pentru mai multe detalii a se vedea Marius SILVEȘAN, Vasile BEL, *Rolul lui J. H. Rushbrooke în obținerea libertății religioase pentru credincioșii bapțiști din România între anii 1907-1947*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2017, passim.

13 Pentru prezentul memoriu a se vedea Arhiva Uniunii Bisericilor Creștine Baptiste din România (în continuare AUBR), Fond Corespondență I, D. 13, ff. 157-160.

Majoritatea poporului baptist din România trăiește pe teritoriul Transilvaniei, unde sub fostul regim Austro-Ungar s-a dezvoltat ca [și] cult recunoscut de stat, pe ba[za] art. 43 din Legea anului 1885, prin ordinul 77092/1905.

În urma calității sale de cult recunoscut, s-a bucurat de toate drepturile ce decurg din aceasta precum de exemplu:

- 1) deplina libertate a manifestării interioară și exterioară culturală¹⁴;
- 2) deplina libertate, de a câștiga avere mobilă și imobilă pentru scopurile confesionale, de a zidii biserici și case de rugăciune;
- 3) scutirea de impozit a caselor sale de rugăciune ca și a altor clădiri bisericesti;
- 4) libertatea corespondenței, gratuită a corespondenței oficiale cu autoritățile și forurile confesionale;
- 5) scutirea de serviciu militar¹⁵ a predicatorilor săi, însărcinați cu conducerea bisericilor și păstoria credincioșilor;
- 6) în viața publică membrii comunității s-au bucurat de toate drepturile confesionale fără nicio restricțiune.
- 7) Comunitățile Bisericești s-au bucurat de dreptul ca persoane juridice.

De toate aceste drepturi s-au bucurat bapțiștii din Basarabia.

După întregirea Țării Românești cu noile provincii, cultul baptist a fost supus de către autorități unei serii întregi de ingerințe, ignorându-se legile pe a căror bază sunt întemeiate drepturile bapțiștilor. Seria ingerințelor este nesfârșită și pentru că să cunoască Majestatea Voastră ce suferă acest popor rezumăm din ele câteva mai jos:

1. I s-a interzis dreptul manifestării interioare și exterioare a cultului său;
 - a. i s-au interzis ținerea botezurilor;
 - b. i s-au închis bisericile, dintre care mai sunt închise și în ziua de astăzi;
 - c. credincioșii au fost împiedicați de jandarmi să-și exercite cultul religios; în multe locuri au fost și bătuți;
 - d. s-au confiscat Bibliile și cărțile de cântări care au fost arse chiar în localul de închinăciune;
 - e. copii născuți din părinți bapțiști au fost înregistrați în alte religii, au fost duși din casele părinților cu forțe publice în alte biserici spre a fi botezați în alte confesiuni.
2. Construirea caselor de rugăciune în multe locuri s-au interzis, dintre care sunt cazuri interzise și în ziua de astăzi. Dacă s-a zidit nu a permis să fie luată în folosință.
3. Libertatea corespondenței scutită de porto¹⁶ s-a suspendat cu toate bisericile, cu toate că biserica baptistă a beneficiat de acest drept.

14 Adică manifestării cultice.

15 Ideea scutirii de serviciul militar a pastorilor bapțiști a fost reluată de către Uniunea Baptistă în perioada comunistă, fără succes însă datorită faptului că autoritățile nu au acceptat analogia cu personalul clerical din cadrul Bisericii Ortodoxe Române.

16 Scutită de taxe poștale.

4. Tinerii în armată sunt maltratați pentru credință, și nu li se permite a frecventa biserica căreia aparțin.
5. Drepturile tinerii congreselor și conferințelor bisericesti sunt interzise.
6. Funcționarea predicatorilor în bisericile încredințate lor e interzisă. Tot la fel sunt interziși candidații¹⁷ bapțiști.
7. Drepturile noastre publice sunt cu desăvârșire inexistente:
 - a. Funcționarii eliberați din serviciile publice pe diferite motive neînțemiate. Mulți funcționari cari au obținut laude pentru serviciile lor, iar după ce au constatat că sunt bapțiști au fost eliminați din serviciu¹⁸;
 - b. Membri de confesiune bapțistă au fost interziși a părăsi domiciliul, iar dacă unii au fost duși în diferite afaceri în chestiuni particulare, au fost atacați de jandarmi;
 - c. Copiii din părinți bapțiști sunt eliminați din școală, și au fost împiedicați de a fi promovați în clase. În unele locuri au fost bătuți;
 - d. Bisericile bapțiste au fost lăsate afară din listele de împroprietărire. Tot la fel au fost nedreptățiți și credincioșii acestei confesiuni.
 - e. Corurile muzicale bapțiste sunt interzise a funcționa la serviciile religioase.

Dificultățile impuse poporului și bisericilor au fost reclamate, autoritățile în unele locuri, în cazul cel mai bun le ascultă, dar nu le satisface.

Ordinele guvernului nu au fost comunicate¹⁹ cu conducătorii bisericilor, care neavând cunoștință despre ele au fost priviți ca niște călcători de ordine²⁰.

Înalți funcționari de la Ministerul Cultelor care erau îndatorați a ocroti și a face dreptate celor interesați, au eliberat unele cărți încontra²¹ acestui cult²². Cum putem aștepta dreptate de la așa persoane?²³

Cazurile înaintate justiției nu au fost satisfăcute și nepetractate.

În asemenea modalități sunt supuși credincioșii bapțiști și bisericile lor care le fac nedreptate. Înalte fețe bisericesti răspândesc în popor broșuri gratis, calomniatoare și pline de neadevăruri, prin care suntem nesocotiți²⁴ și degradați în fața lumii.

17 Cuvântul nu este lizibil în întregime.

18 Mulți funcționari care au obținut laude pentru serviciile lor au fost eliminați, dați afară din serviciu după ce s-a constatat că sunt bapțiști.

19 În sensul că nu au fost discutate, nu le-au făcut de cunoscut prevederile legilor.

20 Sensul este acela de persoane care încalcă legea. În cazul de față acest lucru se întâmpla deoarece prevederile legale erau secrete sau greu accesibile nefiind aduse la cunoștință conducătorilor bisericilor bapțiste.

21 Împotriva.

22 Sensul este acela că au dat dispoziții împotriva cultului bapțist.

23 O întrebare retorică care conține în sine o sinteză a problemelor semnalate și totodată o neîncredere față de cei care ar fi trebuit să le protejeze drepturile.

24 Desconsiderați.

Majestate,

Viața și existența poporului baptist și a confesiunii sale este imposibilă. Dreptul celor 185 000 de suflete de cetățeni este periclitat. Confesiunea lor aprobată pe baza legilor mai mult de 20 de ani prin noul proiect se suprimă din șirul confesiunilor recunoscute.

În aceste momente catastrofale pentru biserica baptistă, poporul baptist care și-a făcut întotdeauna cu credincioșie datoria față de Tron și Patrie, și care pentru înfăptuirea unității naționale au jertfit cele mai scumpe bunuri ale sale, apelează la Tronul Majestății Voastre și vă roagă:

1. binevoiți a lua măsurile prin forurile în drept ca, cultul baptist să fie lăsat și pe mai departe între cultele recunoscute, deoarece acest drept l-au avut câștigat pe baza legilor anterioare.
2. a i se asigura egalul drept de exercitare interioară și exterioară ca și altor culte recunoscute;
3. a se asigura bapțiștilor egale drepturi cetățenești: siguranță în viața privată, egalitate în viața și serviciile statului, egalitate în școală, egalitate în armată etc.

Popoul baptist are încrederea a primi dreapta satisfacție de la Tronul Majestății Voastre, pentru care Vă mulțumește și Vă asigură de cea mai mare supunere și credincioșie.

Arad, la 3 februarie 1923.

Secretar general,
Atanasie Pascu
ss indescifrabil

Președinte,
Ioan Popa
ss indescifrabil

Majestății – Sale
FERDINAND I. REGELE ROMÂNIEI,

București

Analiza cadrului general al țării noastre la sfârșitul Primului Război Mondial din punct de vedere al legislației religioase, urmat de prezentarea integrală a memoriului adresat regelui Ferdinand I este urmată de o discuție aplicată pe confesiunea baptistă cu referiri specifice la conținutul documentului și necesitatea intervenției reprezentanților Alianței Mondiale Baptiste în vederea respectării drepturilor și libertăților religioase. Astfel, în partea de început a memoriului Uniunea aduce în atenția Majestății sale regele Ferdinand I faptul că această confesiune a fost ștearsă din rândul

confesiunilor recunoscute de stat. Se amintește în acest context că majoritatea bapțiștilor sunt în Transilvania, teritoriu care a făcut parte până la 1918 din Imperiul Austro-Ungar, unde credința bapțiștă a fost recunoscută prin legea din 1895, iar statutul recunoscut prin Decizia nr. 77092/1905²⁵. Din această recunoaștere recurgeau o serie de drepturi și libertăți care se refereau la individ, dar și la instituția Bisericii, respectiv cultul bapțișt.

După ce au fost prezentate drepturile și libertățile religioase de care bapțiștii au beneficiat, sunt prezentate pe scurt suferințele poporului bapțișt prin intermediul unei structuri în șapte puncte care relevă persecuțiile la care era supuși credincioșii și instituția. Punctul 1 are cinci subpuncte (a-e), unde sunt prezentate forme prin care statul român a interzis dreptul manifestării interioare și exterioare a cultului bapțișt. Concret, documentul menționează interzicerea botezurilor, închiderea lăcașurilor de cult prin intermediul mai multor decizii, care nu au mai fost redeschise după abrogarea sau limitarea prevederilor legislative respective. Mai mult decât atât se vorbește de împiedicarea și chiar maltratarea credincioșilor de către jandarmi când aceștia își exercitau sau doreau să-și exercite cultul religios, adică atunci când se aflau la închinare sau doreau să facă acest lucru. Confiscarea Bibliilor și a cărților de cântări și mai mult decât atât, arderea acestora în interiorul lăcașului de cult era o altă formă de persecuție alături de o practică răspândită la vremea aceea, anume înregistrarea copiilor născuți din părinți bapțiști în alte confesiuni sau botezarea forțată a acestora în cadrul altor confesiuni folosindu-se „forțe publice”.

Punctele următoare fac referire la aspecte precum interzicerea construirii lăcașurilor de cult, plata taxelor poștale pentru corespondența oficială (porto)²⁶, maltratarea tinerilor bapțiști în armată și interdicția de a frecventa „biserica căreia îi aparțin”. Punctele 5 și 6 aduc în atenția monarhului român probleme referitoare la interzicerea ținerii congreselor și conferințelor bisericesti, interzicerea funcționării predicatorilor și interzicerea candidaților bapțiști. Punctul 7 conține la rândul lui cinci subpuncte (a-e) unde sunt prezentate practici prin care credincioșii

25 După cum remarcă și Sorin Bădrăgan, conferențiar universitar și autorul unei cărți despre reperle istorice și identitare ale bapțiștilor, la începutul secolului XX bapțiștii români din perimetrul Transilvaniei au avut parte de recunoașterea legală. „În 1895 a fost dată Legea XLIII care reglementa aspectele religioase în Ungaria și Transilvania, în timp ce în 1905 după ce în prealabil a fost nevoie de o organizare instituțională, bapțiștii au fost recunoscuți ca o confesiune legală”. Sorin BĂDRĂGAN, *Bapțiștii: repere istorice și identitare*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2018, p. 69.

26 Aceasta deși alte culte beneficiau de scutiri în plata acestei taxe.

bapțiști erau persecutați. Se vorbește despre demiterea funcționarilor publici de confesiune baptistă, interzicerea părăsirii domiciliului, maltratarea credincioșilor de către jandarmi, despre situația elevilor bapțiști care au fost dați afară din școli și chiar bătuți. În ceea ce privește problema proprietății agricole, credincioșii și bisericile baptiste nu au fost împroprietărite deși aveau acest drept. Ultimul aspect prezentat în cadrul acestui punct este cel muzical, menționându-se faptul că, „corurile muzicale baptiste sunt interzise a funcționa la serviciile religioase”, posibil pe motivul că în felul acesta serviciile religioase ar deveni atractive pentru cei din afara confesiunii baptiste.

Deși aspectele menționate erau cunoscute de autorități, acestea nu au luat măsurile necesare pentru ameliorarea situației și, mai mult decât atât, funcționarii Ministerului Cultelor au acționat împotriva cultului baptist și, deci, împotriva legii care le dădea dreptate bapțiștilor. În ceea ce privește cazurile înaintate justiției, documentul precizează că acestea nu au fost rezolvate.

Un alt aspect demn de remarcat este faptul că avem și aici mitul bunului împărat care nu cunoaște situația din teritoriul țării, pentru că dacă ar cunoaște-o nu ar lăsa lucrurile să meargă în direcția în care merg. În opinia noastră regele cunoștea unele aspecte referitoare la situația religioasă, dar nu era de competența sa să le rezolve bazat pe principiul că regele domnește dar nu guvernează, iar pe de altă parte acesta nu era interesat în mod direct de rezolvarea acestora. Cu toate acestea trebuie luat în considerare că vorbim de o comunitate recunoscută de stat, care se păstra în limitele legii și număra conform informațiilor oferite de memoriul din 1923, 185 000 suflete cu copii²⁷. Conform recensământului din 29 decembrie 1930, totalul populației României era de 18.057.028 cetățeni, din care 3.651.039 în mediul urban și 14.405.989 în mediul rural²⁸. În ceea ce privește numărul celor care s-au declarat de confesiune baptistă

27 AUBR, Fond Corespondență I, D. 13, ff. 157-160. Considerăm că numărul este mare, rezultând de aici un procent de peste 10% din numărul total al populației. Informații mai aproape de realitate sunt oferite de Alexa Popovici, care menționează la sfârșitul anului 1920 existența unui număr de 19 900 credincioși bapțiști. Vezi Alexa POPOVICI, *Istoria bapțiștilor din România. Curs predat la Seminarul Teologic Baptist din București, România*, vol. II, 1919-1944, Editura Bisericii Baptiste Române, Chicago, f.a., p. 48. Dorin DOBRINCU, „Religie și putere în România. Neoprotestanții între 1919-1944” în *Studia Politica Romanian Political Science Review*, Actele colocviului Bisericii și politică în România secolului al XX-lea, 9-10 iunie 2006, Institutul de Cercetări Politice, vol. VII, no. 3, 2007, p. 584.

28 *Breviarul Statistic al României*, vol. 2 (1939), București, Editura Institutului Central de Statistica, iulie 1939, p. 44. Alexa Popovici menționează că în anul 1930 erau 43.763 ...

la recensământul din 1930, Breviarul statistic²⁹ menționează faptul ca bapțiștii erau în număr de 60.56230, reprezentând 0,34% din totalul populației³¹. Cea mai mare prezența baptistă se înregistra în județul Bihor cu 11.087 credincioși, urmat de județul Arad cu 9.017 și Hotin cu 7.321.

Data fiind situația precară a respectării drepturilor și libertăților religioase pentru comunitatea baptistă, Dr. J. H. Rushbrooke a fost nevoit să facă mai multe vizite în țara noastră în perioada 1920-1923, vizite care au continuat până în anul 1940 când i s-a interzis să mai intre în țară. Astfel, în vara anului 1920, J. H. Rushbrooke a venit ca și reprezentant al bapțiștilor englezi datorită plângerilor referitoare la încălcările repetate ale libertății religioase față de bapțiștii din România³². Alexa Popovici³³ oferă următoarele informații despre această vizită: „Din însărcinarea Alianței, care dorea să cunoască situația bapțiștilor după încetarea războiului, s-a format o delegație compusă din Charles A. Brooks din New York, S.U.A., mandatarul pentru Europa al Bordului de Misiune Externă al Organizației Bapțiștilor Americani, care își avea reședința la Lausanne în Elveția, și J. H. Rushbrooke, mandatarul Uniunii Baptiste din Marea Britanie. Ei au avut însărcinarea de a cerceta țările din Sud-Estul Europei. Cei doi au sosit la București în 26 iunie 1920. Aici s-au întâlnit cu Constantin Adorian, președintele Uniunii, Benjamin Schlipf, păstorul bisericii baptiste germane din București, cu Dumitru Hodoroabă, venit din Bucovina³⁴, Vasile Berbecar, Radu Tașcă și alții, un număr de 12 delegați

...bapțiști, date sensibil mai mici decât cele oficiale, datorate probabil, faptului că Alexa Popovici i-a inclus doar pe cei botezați. Revista Creștinul, nr. 6, 15 martie 1922, p. 13-14, apud Alexa POPOVICI, *Istoria bapțiștilor din România: 1856-1989*, p. 304. În procente, bapțiștii reprezentau în anul 1930, 0,4% din populația țării. Pentru o situație statistică a se vedea și Viorel ACHIM (editor), *Politica regimului Antonescu față de cultele neoprotestante: documente*, Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului „Elie Wiesel”, București, Editura Polirom, Iași, 2013., doc. 121, 131, 229.

29 Breviarul Statistic al României, vol. 2 (1939).

30 Breviarul Statistic al României, vol. 2 (1939).

31 Sorin NEGRUȚI, „The evolution of the religious structure in Romania since 1859 to present day” în *Revista Română de Statistică*, Nr. 6/2014, Institutul Național de Statistică, București, 2014, p. 37.

32 AUBR, Fond Corespondență I, D 2, ff. 190-204.

33 Alexa POPOVICI, *Istoria Bapțiștilor din România: 1856-1989*, p. 551.

34 Ioan Bunaciu menționează că vizita reprezentanților Alianței Baptiste Mondiale și întâlnirea dintre aceștia și Dumitru Hodoroabă ar fi avut loc cu un an înainte, respectiv 1919. A se vedea în acest sens Ioan BUNACIU, *Istoria Bisericilor Baptiste din România*, Editura Universității Emanuel, Editura Făclia, Oradea, 2006, pp. 529-530.

din Transilvania, Averbuch³⁵ și Ivanov din Basarabia, care au expus situația la zi din provincia pe care o reprezentau. Observând, pe baza rapoartelor primite, faptul că bapțiștii sunt prigoși, cei doi trimiși ai Alianței au redactat o scrisoare către Alexandru Vaida-Voievod, președintele Consiliului de Miniștri, în care în termeni foarte diplomatici și cu respect și-au exprimat îngrijorarea față de tratamentul la care sunt supuși bapțiștii din România și au solicitat încetarea persecuției. La întoarcere, au prezentat în fața Conferinței Alianței, ținută în Londra la 19 iulie 1920, un raport care a fost apoi tipărit și difuzat în întreaga lume³⁶.

Ca urmare a faptului că situația bapțiștilor din România nu s-a îmbunătățit semnificativ, Dr. J. H. Rushbrooke și Dr. Glover au făcut o nouă vizită în România în luna aprilie 1921. Această vizită are loc în contextul în care Casele de rugăciuni ale *sectei bapteste*³⁷ au fost închise din ordinul guvernului. Ca urmare a intervenției lui J. H. Rushbrooke și Reveley Glover la Ministerul Cultelor din partea guvernului britanic, a fost revocat ordinul din 1 aprilie 1921, redactându-se unul nou care acorda mai multă libertate bapțiștilor. „Imediat după apariția ordinului nr. 15831 din 1 aprilie 1921, semnat de Octavian Goga, ministrul Cultelor, prin care Uniunea era desființată, iar bapțiștii puși în stare de ilegalitate, dr. J. H. Rushbrooke și dr. T. R. Glover au venit la București și au stat în țară în zilele de 12-16 aprilie 1921. În 14 aprilie 1921 au avut o audiență la Octavian Goga, când acesta a recunoscut nedreptatea ce se făcea bapțiștilor prin respectivul ordin oprimator, și chiar în cadrul audienței respective Goga a redactat și a semnat ordinul nr. 211697, pe care l-a înmănat personal dr. J. H. Rushbrooke și în care făcea promisiunea anulării ordinului nr. 15831/1921, precum și făgăduința că bapțiștii vor fi recunoscuți printr-o lege specială³⁸”.

Faptul că promisiunile de rezolvare a situației bapțiștilor au rămas doar la stadiul declarativ, nefiind transpuse în practică, determină o nouă vizită în România. Aceasta a avut loc în luna decembrie 1921 în contextul continuării persecuției la adresa bapțiștilor³⁹. „Cum niciuna dintre

35 Leon Averbuch, evreu baptist englez, reprezentant al Mildmay Mission to the Jews, societate engleză pentru răspândirea creștinismului printre evrei.

36 Alexa POPOVICI, *Istoria Bapțiștilor din România: 1856-1989*, p. 551.

37 UNIREA, Foaie bisericească-politică, Anul XXXI, Nr. 18, Sâmbătă, 30 Aprilie, 1921, redactor Dr. Alexandru Ursu, pag.7.

38 Alexa POPOVICI, *Istoria Bapțiștilor din România: 1856-1989*, p. 552.

39 Alexa Popovici a identificat opt prigoane contra bapțiștilor între anii 1920-1944: 1) 1920-1921; 2) 1923-1924; 3) 1925-1927; 4) 1933; 5) 1937; 6) 1938; 7) 1939; 8) 1941-1944, cf. Alexa POPOVICI, *Istoria Bapțiștilor din România: 1856-1989*, pp. 347-654.

promisiunile lui Octavian Goga n-au fost îndeplinite din pricina schimbării guvernului, credincioșii bapțiști au îndurat mai departe persecuții și oprimarea generată de ordinul nr. 15831 din 1 aprilie 1921. Atunci a fost invitat din nou în țară dr. Rushbrooke pentru alte intervenții. El a venit, și la 20 decembrie a avut o audiență la Tache Ionescu, președintele Consiliului de Miniștri, și la M. Dumitrescu-Brăila, noul ministru al Cultelor. Ambii oameni de stat au promis că vor anula ordinul oprimator nr. 15831 din 1921, pe care l-au și anulat de altfel prin ordinul nr. 68135 din 24 decembrie 1921 și prin ordinul nr. 2143 din 17 ianuarie 1922. Acesta din urmă a fost semnat chiar de ministrul Dumitrescu-Brăila.”⁴⁰

Persecuțiile au continuat fapt pentru care J. H. Rushbrooke revine în România în luna ianuarie 1922. În acest context, la 22 ianuarie 1922 Rushbrooke a avut o întâlnire la Timișoara cu Constantin Adorian, președintele Uniunii Bapțiștice.⁴¹

Următoarea vizită a Dr. J. H. Rushbrooke în România a avut loc în anul 1923, fiind determinată, la fel ca și celelalte, de situația credincioșilor bapțiști din România, respectiv persecutarea acestora. Cu prilejul conferinței Alianței Mondiale Bapțiștice de la Londra, din luna august 1923, J. H. Rushbrooke aduce informații despre situația din România, menționând și faptul că au fost înaintate mai multe plângeri autorităților de la București. De asemenea, ca o continuare a acțiunilor de la București, o delegație trimisă de Comitetul Executiv al Alianței Mondiale Bapțiștice „a fost săptămâna aceasta”⁴² la Ambasadorul român din Londra.⁴³ „Tocmai acum ne-am înapoiat de la această vizită. Din partea Dr. Jon Clifford, vice-președintele Alianței Bapțiștice, Dr. E.Y. Mullins, președintele Convențiunii Bapțiștilor de Sud și Dr. J.H Rushbrooke, delegatul Comitetului de Misiune s-a făcut un apel în favoarea dumneavoastră. Am pledat cauza dumneavoastră și am dat diferite explicațiuni. Ne-au fost date asigurări, că se va comunica chestiunea imediat guvernului din București și că se vor căuta mijloace de a vă obține sprijinul necesar, cât mai curând posibil.”⁴⁴

40 Alexa POPOVICI, *Istoria Bapțiștilor din România: 1856-1989*, p. 552.

41 AUBR, Fond Corespondență I, D 2, ff. 190-204.

42 Cea în care Comitetul Executiv al Alianței Bapțiștice Mondiale era întrunit la Londra, respectiv august 1923.

43 Este vorba de Nicolae Titulescu cu precizarea că România nu avea atunci ambasadă la Londra, ci legație.

44 *Farul Mântuirii*, Anul IV, Nr. 1, februarie 1923, pp. 6,7

Observăm astfel că după Unirea din 1918 „evoluția situației religioase din România a avut o dezvoltare complexă. Apariția unor noi confesiuni și modificarea unor procente în structura confesională au creat realități noi”⁴⁵, modernitatea accentuând în Balcani „diferențele religioase dintre comunități [...] conferindu-le o nouă semnificație politică”⁴⁶. Această atitudine s-a perpetuat, regăsindu-se și în România după 1918. În ceea ce-i privește pe bapțiști, aceștia au militat pentru o „Biserică liberă într-un stat liber și, de asemenea, „pentru totala separare a Bisericii de stat”⁴⁷.

Din aspectele pe care memoriul le aduce în atenție observăm o societate în care existau conflicte și antagonisme religioase⁴⁸. Documentul este important și datorită faptului că relevă încă o dată faptul că „pentru bapțiști, libertatea religioasă s-a dovedit cea mai importantă miză politică în România interbelică”⁴⁹ aceasta și deoarece „fără libertatea de a alege nu există libertate nici politică, nici religioasă”⁵⁰. Ca urmare, este de înțeles că nu „întâmplător evanghelicilor au susținut dreptul cetățenilor de a-și alege credința religioasă”⁵¹.

Ca și concluzie, putem menționa faptul că Unirea din 1918 a creat realități noi din punct de vedere religios, iar bapțiștii au militat pentru recunoașterea drepturilor și libertăților religioase normale într-un stat de drept. Una dintre modalitățile folosite a fost și redactarea de memorii, precum cel adresat regelui Ferdinand I. De asemenea, trebuie menționată și mijlocirea comunității bapteste internaționale, unde un rol deosebit l-a avut J. H. Rushbrooke. Se poate menționa și faptul că, prin demersurile lor în direcția asigurării și respectării drepturilor și libertăților cetățenești, au contribuit la consolidarea statului de drept.

45 Otniel Ioan BUNACIU, „Alianța Mondială Baptistă și lupta pentru obținerea libertății religioase a bapțiștilor din România” în Marius SILVEȘAN, Vasile BEL, *Rolul lui James Henry Rushbrooke în obținerea libertății religioase pentru credincioșii bapțiști din România între anii 1907-1947*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2017, p. 22.

46 Mark MAZOWER, *Balcanii: de la sfârșitul Bizanțului până astăzi*, trad. Din engleză de Tudor Cătălin Zarojanu, Editura Humanitas, București, 2019, p. 105.

47 Dorin DOBRINCU, „Religie si putere în România. Neoprotestanții între 1919-1944” în *Studia Politica Romanian Political Science Review*, p. 584.

48 Aspecte pe care le regăsim și în societatea contemporană caracterizată de postmodernism, una în care avem o deconstrucție a limbajului, lipsa unui adevăr absolut și goana după plăceri religioase. Pentru mai multe detalii a se vedea studiul Conf. Univ. Dr. Ieremia RUSU, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în Daniel M. MARIȘ, Octavian D. BABAN (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018, pp. 184-197.

49 Dorin DOBRINCU, „Sub puterea Cezarului ...”, în loc. cit., p. 91.

50 Dorin DOBRINCU, „Sub puterea Cezarului ...”, în loc. cit., p. 90.

51 *Ibidem*, p. 90.

Bibliografie

- *** „O analiză a legislației minorităților integrate în România în baza prevederilor tratatelor internaționale (1919-1920)”, disponibil online la adresa <https://www.punctulcritic.ro/o-analiza-a-legislatiei-minoritatilor-integrate-in-romania-in-baza-prevederilor-tratatelor-internationale-1919%E2%80%911920.html> (accesat iulie 2019)
- ACHIM Viorel (editor), *Politica regimului Antonescu fața de cultele neoprotestante: documente*, Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului „Elie Wiesel”, București, Editura Polirom, Iași, 2013.
- Arhiva Uniunii Bisericilor Creștine Baptiste din România (în continuare AUBR), Fond Corespondență I, D. 13, ff. 157-160.
- BĂDRĂGAN Sorin, *Bapțiștii: repere istorice și identitare*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2018.
- *Breviarul Statistic al României*, vol. 2 (1939), București, Editura Institutului Central de Statistica, iulie 1939.
- BUNACIU Ioan, *Istoria Bisericilor Baptiste din România*, Editura Universității Emanuel, Editura Făclia, Oradea, 2006.
- BUNACIU Otniel Ioan, „Alianța Mondială Baptistă și lupta pentru obținerea libertății religioase a bapțiștilor din România” în Marius SILVEȘAN, Vasile BEL, *Rolul lui James Henry Rushbrooke în obținerea libertății religioase pentru credincioșii bapțiști din România între anii 1907-1947*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2017, pp. 19-25.
- COLDA Teodor-Ioan, „Contribuția pastorului baptist Constantin Adorian în obținerea libertății religioase pentru bapțiștii din România după Marea Unire de la 1918” în dr. Nelu BURCEA, dr. Ioan-Gheorghe RÔTARU, lect. univ. dr. Iremia RUSU (coordonatori), *Libertatea religioasă mereu în actualitate*, Editura Universitară, București 2012, pp. 188-212.
- COLDA Teodor-Ioan, „Proselytism and other 'isms' in the Context of Social Security in Present Day Romania” în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, 4 (Supliment), Editura Iarsic, Les Arcs, 2016, pp. 15-29.
- COLDA Teodor-Ioan, „Bapțiștii din România după Marea Unire de la 1918, între entuziasmul realizării idealului național și tragediile persecuției religioase” în Marius Oanță (coord.), *Studii de istorie eclesiastică*, Editura Sitech, Craiova, 2018, pp. 121-135.
- COLDA Teodor-Ioan, „Bapțiștii din România, victime ale discursului naționalist după Marea Unire de la 1918 și susținătorii discursului naționalist un secol mai târziu” în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, 6.1, Editura Iarsic, Les Arcs, 2018, pp. 462-484.

- ✦ DOBRINCU Dorin, „Religie și putere în România. Neoprotestanții între 1919-1944” în *Studia Politica Romanian Political Science Review*, Actele colocviului Biserici și politică în România secolului al XX-lea, 9-10 iunie 2006, Institutul de Cercetări Politice, vol. VII, no. 3, 2007, pp. 583-603.
- ✦ DOBRINCU Dorin, „Sub puterea Cezarului: o istorie politică a evanghelicilor din România (a doua jumătate a secolului al XIX –lea – 1989)” în Dorin DOBRINCU, Dănuț MĂNĂSTIREANU (coordonatori), *Omul evanghelic: o explorare a comunității protestante românești*, Polirom, Iași, 2018, p. 37-243.
- ✦ DOBRINCU Dorin, MĂNĂSTIREANU Dănuț (coordonatori), *Omul evanghelic: o explorare a comunității protestante românești*, Polirom, Iași, 2018.
- ✦ *Farul Mântuirii*, Anul IV, Nr. 1, februarie 1923, pp. 6,7.
- ✦ MARIȘ Daniel M., BABAN Octavian D. (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018.
- ✦ MAZOWER Mark, *Balcanii: de la sfârșitul Bizanțului până astăzi*, trad. Din engleză de Tudor Cătălin Zarojanu, Editura Humanitas, București, 2019.
- ✦ *Monitorul oficial din Regatul României*, nr. 282, joi, 29 martie 1923;
- ✦ MURARU Ioan, IANCU Gheorghe s.a. (ed.), *Constituțiile Române. Texte. Note. Prezentare comparativa*, Regia autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1993;
- ✦ NEGRUȚI Sorin, „The evolution of the religious structure in Romania since 1859 to present day” în *Revista Română de Statistică*, Nr. 6/2014, Institutul Național de Statistică, București, 2014.
- ✦ POPOVICI Alexa, *Istoria baptiștilor din România. Curs predat la Seminarul Teologic Baptist din București, România*, vol. II, 1919–1944, Editura Bisericii Baptiste Române, Chicago, f.a.
- ✦ POPOVICI Alexa, *Istoria baptiștilor din România: 1856-1989*, ediția a 2-a revizuita, Editura Făclia Oradea, Editura Universității Emanuel Oradea, 2007.
- ✦ RUSU Ieremia, „Predicarea Evangheliei în mod relevant generației postmoderne” în Daniel M. MARIȘ, Octavian D. BABAN (coordonatori), *Perseverență în predicarea Cuvântului: volum în onoarea Prof. univ. dr. Vasile Talpoș*, Editura Universitară, București, 2018, pp. 184-197.
- ✦ SILVEȘAN Marius, *Baptiștii din România între regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II –lea și regimul de democrație populară*

în Marius Oanță (coord.), *Studii de istorie ecleziastică*, Editura Sitech, Craiova, 2018, pp.137-144.

- ✦ SILVEȘAN Marius, BEL Vasile, *Rolul lui J. H. Rushbrooke în obținerea libertății religioase pentru credincioșii bapțiști din România între anii 1907-1947*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2017.
- ✦ ȚON Iosif, „Prigoana religioasă între anii 1944-19120” în *Libertatea religioasă : contribuția istorică a bapțiștilor la dezvoltarea acestui concept*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995, pp. 101-119.
- ✦ *Unirea*, Foaie bisericească-politică, Anul XXXI, Nr. 18, Sâmbătă ,30 Aprilie, 1921, redactor Dr. Alexandru Ursu, p. 7.